

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND VETERINARIYA MEDITSINASI INSTITUTI

«KELISHILGAN»

**O‘zbekiston Respublikasi
Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim
vazirligi**

“ ___ ” _____ 2020 y.

«TASDIQLAYMAN»

**Samarqand veterinariya
meditsinasi instituti
rektori X.B. Yunusov**

_____ 2020 y.

5410600 – Zootexniya (turlari bo‘yicha), 5410600 – Zootexniya (asalarichilik), 5410600 – Zootexniya (baliqchilik), 5410600 – Zootexniya (yilqichilik va tuyachilik), 5410600 – Zootexniya (qoramolchilik), 5410600 – Zootexniya (qo‘ychilik va echkichilik), 5410600 – Zootexniya (qorako‘lchilik), 5410600 – Zootexniya (parrandachilik) va 5111000 – Kasb ta‘limi (Zootexniya) ta‘lim yo‘nalishlari negizidagi:

- 5A410601 – Parrandachilik
- 5A410602 – Qorako‘l qo‘ylari seleksiyasi
- 5A410603 – Qishloq xo‘jalik hayvonlarini urchitish, ko‘paytirish va ularning seleksiyasi (hayvonot turlari bo‘yicha)
- 5A410604 – Chorvachilik
- 5A411402 – Qorako‘lchilik mahsulotlarini ishlab chiqarish va qayta ishlash

**magistratura mutaxassisliklariga kiruvchilar uchun maxsus
(ixtisoslik) fanlaridan**

D A S T U R

Samarqand – 2020 y.

Annotatsiya

Dastur 5A410601-Parrandachilik, 5A410602-Qorako‘l qo‘ylari seleksiyasi, 5A410603-Qishloq xo‘jalik hayvonlarini urchitish, ko‘paytirish va ularning seleksiyasi (hayvonot turlari bo‘yicha), 5A410604-Chorvachilik, 5A411402-Qorako‘lchilik mahsulotlarini ishlab chiqarish va qayta ishlash magistratura mutaxassisliklariga kiruvchilar uchun 5410600 – Zootexniya (turlari bo‘yicha) ta‘lim yo‘nalishining 2016/2017 o‘quv yilida tasdiqlangan o‘quv rejasidagi asosiy fanlar asosida tuzilgan.

TUZUVCHILAR:

Amirov Sh.	- SamVMI “Qoramolchilik, yilqichilik va qorako‘lchilik” kafedrası mudiri, q.x.f.n., dotsent
Shaptakov E.S.	- SamVMI “Zooinjineriya” fakulteti dekani, q.x.f.n., dotsent
Xo‘jamov J.	- SamVMI “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko‘paytirish” kafedrası mudiri, q.x.f., PhD
Norboyeva M.	- SamVMI “Parrandachilik, asalarichilik va baliqchilik” kafedrası mudiri, q.x.f.n., dotsent

Dastur Zootexniya fakultetining 2020-yil 23-iyundagi № 10-sonli Kengashi yig‘ilishida muhokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

5410600 – Zootexniya (turlari bo'yicha) bakalavriyat ta'lim yo'nalishi fan va chorva mahsulotlarini ishlab chiqarish sohasidagi yo'nalish bo'lib, u chorvachilik tarmoqlarini rivojlantirish, chorva mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmini oshirish, chorvachilikda tanlash va seleksiyalash samaradorligini oshirish, yuqori genetik potensialga ega bo'lgan chorva hayvonlarini ko'paytirish, sohaga yuqori malakalarga ega bo'lgan hamda soha istiqbolini belgilashga, kasbiy ko'nikma, mutasaddilik qobiliyatiga yo'naltirilgan inson faoliyatining vositalari, usullari, metodlari va uslublarining majmuasini qamrab oladi.

Ta'lim yo'nalishi negizida mutaxassisliklarning vazifasi – talabalar bilimlarini chuqurlashtirish va chorva mahsulotlarini ishlab chiqarishda zamonaviy texnologiyalarni ishlata olish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish, chorvachilikda zamonaviy seleksiya yutuqlarini qo'llay olish, barcha chorva hayvonlari hamda parrandachilikda o'ziga xos xususiyatlarini bilishi, texnologik yechimlarini ishlab chiqish bo'yicha hamda ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda bilimlarini oshirish va ko'nikma hosil qilishdan iborat.

5410600 – Zootexniya (turlari bo'yicha) bakalavriyat ta'lim yo'nalishi negizidagi 5A410601-Parrandachilik, 5A410602-Qorako'l qo'ylari seleksiyasi, 5A410603-Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish, ko'paytirish va ularning seleksiyasi (hayvonot turlari bo'yicha), 5A410604-Chorvachilik, 5A411402-Qorako'lchilik mahsulotlarini ishlab chiqarish va qayta ishlash magistratura mutaxassisliklariga kiruvchi talabalar uchun ta'lim yo'lishi o'quv rejasiga asosan 5 ta ixtisoslik: “Qorako'lchilikda naslchilik ishi”, “Qo'ychilik va echkichilik”, “Charmbop, po'stinbop va mo'ynabop teri tovarshunosligi”, “Sut va go'sht qoramolchiligi”, “Parrandachilikda naslchilik ishi” va 7 ta umumkasiy “Hayvonlar genetikasi va biotexnologiya” va “Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish”, “Qorako'l terishunosligi va tovarshunosligi”, “Genetika”, “Qishloq xo'jalik hayvonlarinin oziqlantirish”, “Sutchilik ishi”, “Parrandachilik” fanlaridan test savollari shakillantirilgan. Bu fanlar o'z negizida qamrab olgan ma'lumotlar quyida batafsil keltirilgan.

QO'YCHILIK VA ECHKICHILIK fani bo'yicha:

“Qo'ychilik va echkichilik” faniga kirish. Qo'ychilikni xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Qo'ylarning kelib chiqishi va klassifikatsiyasi. Qo'ylarning biologik xususiyatlari va konstitutsiyasi. Qo'ychilikdan olinidigan mahsulotlar. Qo'y zotlari. Mayin junli qo'y zotlari. Jun-go'sht yo'nalishidagi mayin junli qo'y zotlari. Go'sht-jun yo'nalishidagi mayin junli qo'y zotlari. Yarim mayin junli qo'y zotlari. Yarim dag'al junli qo'y zotlari. Dag'al junli qo'y zotlari. Barra teri beruvchi dag'al junli qo'y zotlari. Po'stinbop teri beruvchi dag'al junli qo'y zotlari. Qo'ylarni urchitish usullari. Qo'ylarni yaylovda boqish xususiyatlari va qo'ylar qishlovini tashkil etish. Har xil kategoriyalardagi xo'jaliklarda poda ichidagi olib boriladigan naslchilik ishini yuritish. Qo'ylarni qochirishga tayyorlash texnologiyasi.

Qo'zilatish mavsumini tashkil qilish va o'tkazish. Qo'ylarning junini qirqish. Echkichilikning xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Echkilarning kelib chiqishi va biologik xususiyatlari. Echki zotlari.

QORAKO'LCHILIKDA NASLCHILIK ISHI fani bo'yicha:

Kirish. Qorako'lchilikning xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Qorako'lchilik qo'yining biologik xususiyatlari, konstitusiya tiplari. Qorako'l qo'yining mahsuldorligi. Qorako'l zotining tarkibi, zot, zavod va ekologik tiplari. Qorako'l qo'ylarining urchitish usullari. Qorako'lchilikda naslchilik ishlarining nazariy asoslari. Qorako'lchilikda tanlash va juftlash usullari. Nasl uchun qo'chqor tanlash, o'stirish va avlodning sifati bo'yicha tekshirish. Ko'k rangli qorako'l qo'ylari bilan olib boriladigan naslchilik ishlari. Buxoro zot tipli sur qorako'l qo'ylari bilan olib boriladigan naslchilik ishlari. Surxondaryo zot tipli sur qorako'l qo'ylari bilan olib boriladigan naslchilik ishlari. Qoraqalpoq zot tipli sur qorako'l qo'ylari bilan olib boriladigan naslchilik ishlari. Oq, guligaz, qambar, zarmalla va boshqa ranglardagi qorako'l qo'ylari bilan naslchilik ishlarini olib borish. Naslchilik va seleksiya ishlari rejasi.

QORAKO'L TERISHUNOSLIGI VA TOVARSHUNOSLIGI fani bo'yicha:

Qorako'l terisining xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Qorako'l homilasining o'sishi va rivojlanishi. Qorako'l gullarining paydo bo'lishi nazariyalari. Qorako'l gullari tarifi, tuzilishi va barra tiplari. Qorako'l gullarining xususiyatlari. Qorako'l terilar jun qoplaminig xususiyatlari. Qorako'l teri to'qimasining xususiyatlari. Ko'k rangli qorako'l terilar xususiyatlari. Sur va rangdor terilarning xususiyatlari. Qorako'lni tayyorlash va sifatini baholash. Sofzotli qora qorako'lni xillash tartibi. Sofzotli ko'k qorako'lni xillash tartibi. Sofzotli sur qorako'lni xillash tartibi. Sofzotli rangdor qorako'lni xillash tartibi. Qorako'lcha terilarini xillash tartibi. Qorako'l xom ashyosini sotishga tayyorlash va sotish. Qorako'lni oshlash texnologiyasi. Oshlangan qora rang qorako'lni birinchi va ikkinchi bor xillash. Oshlangan ko'k, sur va rangdor qorako'lni xillash. . Qorako'lni iylash texnologiyasi. Iylangan ko'k rang qorako'lni xillash. Qorako'lni bo'yash texnologiyasi. Bo'yalgan qora rangli qorako'lni xillash.

GENETIKA fani bo'yicha:

Kirish. " Genetika va biotexnologiya" fanining mazmun mohiyati va rivojlanish tarixi. Hayvonlarni xo'jalik foydali belgilarining o'zgarishi va uni o'rganish usullari (biometriya). Hujayra to'g'risida tushuncha. Irsiyatning molekulyar asoslari. Biotexnologiya va gen injeneriyasi. Jinsiy ko'payishda irsiy belgilarning nasldan-naslga berilish qonuniyatlari. Irsiyatning xromosom nazariyasi. Jins genetikasi va Shaxsiy taraqqiyotning genetik asoslari. Mutatsiya to'g'risida tushuncha va mutagenezning umumiy xususiyatlari. Populyatsiya va sof liniyalar to'g'risida tushuncha. Inbriding, inbred depressiya va geterozis to'g'risida tushuncha. Immunitetning genetik asoslari. Har xil nogironlik va kasalliklar genetikasi. Immunogenetika va oqsillar bo'yicha irsiy polimorfizm. Hayvonlar

fe'l-atvor genetikasi to'g'risida tushuncha va uning chorvachilikdagi ahamiyati. Xususiyl genetik va evolyutsion ta'limot.

QISHLOQ XO'JALIK HAYVONLARINI URCHITISH fani bo'yicha:

Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish faniga kirish. Qishloq xo'jalik hayvonlarining kelib chiqishi va evolutsiyasi. Ontogenez. Hayvonlarning shaxsiyl taraqqiyoti. Qishloq xo'jalik hayvonlarining konstitutsiyasi. Hayvonlar konstitutsiyasi to'g'risida tushuncha, uning qisqacha tarixi. Qishloq xo'jalik hayvonlarining eksteryeri va interyeri to'g'risida tushuncha. Qishloq xo'jalik hayvonlarini mahsuldorligini baholash tamoyillari. Qishloq xo'jalik hayvonlarining mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar. Qishloq xo'jalik hayvonlarini tanlash. Tanlashning genetik asoslari. Juftlashning mohiyati, gomogen va geterogen juftlash. Zot to'g'risida tushuncha. Zotlarning iqlimlashishi, geografik va iqtisodiy sharoitlarga moslashuvi. Zotlar bilan naslchilik ishlari olib boorish. Chorva mollarini urchitish. Urchitish usullari to'g'risida tushuncha. Sof zotli urchitish. Chatishtirish usullari, ularning maqsadi va vazifalari. Duragaylash.

QISHLOQ XO'JALIK HAYVONLARININ OZIQLANTIRISH fani bo'yicha:

Kirish, fanni o'rganishning ahamiyati, maqsadi va vazifalari. Ozuqalarning to'yimlilikini kimyoviy tarkibiga qarab baholash. Ozuqalarning to'yimlilikini hazmlanish darajasiga qarab baholash. Ozuqalarning umumiy to'yimlilikini baholash. Ozuqalarning proteinli, vitaminli va mineral to'yimliliyi. Ozuqalarning uglevodli va lipidli to'yimliliyi. Ozuqalar tasnifi. Dag'al ozuqalar. Silos va senaj tayyorlash texnologiyasi. Ko'k ozuqalar. Don ozuqalar va omuxta yemlar. Sanoat qoldiqlari va ularning ozuqaviy qiymati. Hayvonot dunyosidan olingan ozuqalar. Ildizmevali va ildizto'ganak mevali ozuqalar va poliz ekinlari. Hayvonlarni me'yor asosida oziqlantirishning asosiy elementlari. Sutdan chiqqan bo'g'oz sigirlar va g'unajinlarni oziqlantirish. Sog'in sigirlarni oziqlantirish. Naslli buqalarni oziqlantirish. 6 oylikgacha va 6 oydan katta yoshdagi qoramollarni oziqlantirish. Qoramollarni bo'rdoqiga boqish. Qo'ylarni oziqlantirish. Cho'chqalarni oziqlantirish. Otlarni oziqlantirish. Parrandalarni oziqlantirish. Mo'yna beruvchi hayvonlarni oziqlantirish. Baliqlarni oziqlantirish. Itlarni oziqlantirish.

CHARMBOP, PO'STINBOP VA MO'YNABOP TERI TOVARSHUNOSLIGI fani bo'yicha:

Charm xom ashyolari halq xo'jaligida ahamiyati va olish manbalari. Charmbop terilar xomashyosini olish manbalari. Po'stinbop va mo'ynabop terilar xomashyosini olish manbalari. Charmbop terilar tovarshunosligiga ta'sir qiluvchi omillar. Po'stinbop va mo'ynabop terilar tovarshunosligiga ta'sir qiluvchi omillar. Charmbop terilarning xususiyatlari va tasnifi. Po'stinbop va mo'ynabop terilarning xususiyatlari va tasnifi. Charmbop terilarni nuqson va illatlari. Po'stinbop va mo'ynabop terilarni nuqson va illatlari. Charmbop terilarni tuzilishi, tarkibi, fizik va mexanik xususiyatlari. Po'stinbop va mo'ynabop terilarni tuzilishi, tarkibi, fizik va mexanik xususiyatlari. Teri xomashyosini yumshatish,

ivitish, pikellash va buyash jarayoni. Charmbop terilarning buyumlik xususiyatlari. Po'stinbop va mo'ynabop terilarning buyumlik xususiyatlari.

SUTCHILIK ISHI fani bo'yicha:

Sutchilik ishi fanining predmeti va bilish usullari. Sutning tarkibi va xususiyatlari. Sutning tarkibi va xususiyatlariga ta'sir etuvchi omillar. Sutning biokimyoviy va fizik xususiyatlari. Turli qishloq xo'jalik xayvonlari sutining tarkibi va xususiyatlari. Sut gigiyenasi (Davlat standarti 13264-88). Sutga dastlabki ishlov berish. Sut va sut mahsulotlari texnologiyasi. Ichimlik suti, qaymoq, nordon sut mahsulotlari tayyorlash jarayonlari. Saryog' tayyorlash jarayoni. Pishloq tayyorlash texnologiyasi. Sut konservalari. Sutni qayta ishlashdan hosil bo'lgan qo'shimcha mahsulotlar. Sutchilik ishida hisob-kitob ishlari. Laboratoriyada texnika xavfsizligini saqlash, sudan o'rtacha namuna olish, sutni konservasiya qilish. Sutning fizikaviy xossalari. Sutning sanitariya va gigiyena xolatini nazorat qilish. Separatorning tuzilishini o'rganish. Ishchi ivitqini tayyorlash texnologiyasi. Nordon sut mahsulotlarini (kefir, qatiq, yogurt, suzma, asidofilin suti) tayyorlash jarayonlari. Qaymoq va smetana tayyorlash usullari. Saryog' tayyorlash usullari. Nordon sut mahsulotlari tarkibini aniqlash. Pishloq tayyorlashdagi asbob uskunalar va ularni qo'llanilishi. Sutning quruq moddasini aniqlash, sutning tabiiyligini aniqlash. Saryog' tarkibini aniqlash. Pishloq tarkibini aniqlash. Sut konservalari tarkibini aniqlash. Sut qo'shimcha mahsulotlari tarkibini aniqlash.

SUT VA GO'SHT QORAMOLCHILIGI fani bo'yicha:

Qoramollarning kelib chiqishi va biologik xususiyatlari. Qoramollarning sut mahsuldorligiga ta'sir etuvchi omillar. Qoramollarning go'sht mahsuldorligiga ta'sir etuvchi omillar. Sut yo'nalishidagi qoramol zotlari. Sut – go'sht yo'nalishidagi qoramol zotlari. Go'sht yo'nalishidagi qoramol zotlari. Sigirlarni asrash tizimlari va usullari. Uzluksiz aylanma sexlar asosida sut ishlab chiqarish texnologiyasi. Fermer xo'jaliklarida sut va go'sht ishlab chiqarish texnologiyasi. Sut qoramolchiligida go'sht ishlab chiqarish texnologiyasi. Go'shtdor qoramolchilikda qoramol go'shti yetishtirish texnologiyasi. Sut va go'sht ishlab chiqarish texnologiyasini loyihalashtirishning xususiyatlari. Sut qoramolchiligida naslchilik ishini tashkil etishni asosiy yo'nalishlari. Go'sht qoramolchiligida naslchilik ishini tashkil etishni asosiy yo'nalishlari.

HAYVONLAR GENETIKASI VA BIOTEXNOLOGIYA fani bo'yicha:

Ushbu fanga qo'yiladigan asosiy talablar. Talabalarga barcha tirik organizmlar uchun xos bo'lgan muhim xususiyat – irsiyat sanoat usulida foydalanish orqali zarur bo'lgan mikroob hujayralari, organemalar va fermentlarning ishlab chiqarish hamda ulardan qishloq xo'jaligida xususan chorvachilikda va veterinariyada foydalanishning nazariy va amaliy tomonlarini yoritib berish. Bundan tashqari har xil belgi va xususiyatlarning naslga berilish qonuniyatlarini o'rganishda qo'llaniladigan usullar bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malaka shakillantirish.

Talabalarga irsiyat va o'zgaruvchanlik to'g'risida tushuncha va ularning xillari, fanning rivojlanish bosqichlari, uning xalq xo'jaligidagi ahamiyati,

irsiyatning sitologik va molekulyar asoslari, jinsiy ko'payishda belgilarning naslga berilish qonuniyatlari, irsiyatning xromosom nazariyasi, jins bilan bog'langan holda belgilarning naslga berilishi, jinsni sun'iy boqarish muammosi, mutasiya, uning umumiy xususiyatlari va klassifikatsiyasi (tasnifi), populyasiyalar genetikasi, ontogenezning genetik asoslari, inbred depressiya va geterozis, immunitetning genetik asoslari, immunogenetika va oqsillar bo'yicha irsiy polimorfizm, fe'l-atvor genetikasi, xususiy genetika, chorva mollarida uchraydigan irsiy kasalliklar, nuqsonlar va ularning oldini olish chora-tadbirlarini o'rgatishdan iboratdir.

PARRANDACHILIK fani bo'yicha:

Ushbu fanga qo'yiladigan asosiy talablar. Talabalarga parrandachilik sohalarining rivojlanishi, istiqbollari, tasnifi, parrandalarning urug'-aymoqlaridan foydalanish, tana tuzilishi va mahsuldorligini bog'lash, rejali zotlar, liniyalar krosslar va ustunligini asoslash, muayyan sharoitlarda ulardan foydalanish, parrandalarni takomillashtirish va mahsuldorligini oshirish bo'yicha mos bilim, o'qtish uslubi bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirish.

Talabalarga sanoat, kichik fermer, dehqon va yordamchi xo'jaliklarida parrandalarni galasini tashkil qilish, ularni me'yorlarida saqlash va oziqlantirish, fiziologik qulay, iqtisodiy samarali tuxum va parranda go'shti ishlab chiqarishni texnologiyalarini o'rgatishdan iboratdir.

PARRANDACHILIKDA NASLCHILIK ISHI fani bo'yicha:

Ushbu fanga qo'yiladigan asosiy talablar. Talabalarga parrandachilikda naslchilik ishi o'quv fanini o'zlashtirish jarayonini amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr:

Parrandachilikni jadal rivojlanishida seleksiyani o'rni, bosqichlari, erishilgan yutuqlar, naslchilik ishi va seleksiya to'g'risidagi qonunlar, nazariy asoslari, seleksiya bo'yicha qo'llaniladigan tadbirlar, galani to'ldirish va yosh parrandalarni o'stirish biotexnologiyasining seleksiyada qo'llanishi, parrandachilik tarmog'i rivojlangan mamlakatlarda naslchilik ishini yuritish xaqidagi ma'lumotlarni bilishi kerak.

Talabalarga qishloq xo'jalik parrandalarining foydali xo'jalik belgilarini, naslga o'tishini xamda o'zgaruvchanligi, parrandalarni ko'paytirish usullarini, ularni tanlash, saralash va kombinatsion xususiyatlarini oshirish uslublarini, naslchilik ishlarini asosiy yo'nalishlarini, yangi zotlar, tizimlar, krosslar yaratilishini va takomillashtirish usullarini xamda mavjud nasldor parrandalarni saqlab qolishni va mahsuldorligini oshirni, geterozisni va duragay parrandalar etishtirish uslublarini, parrandalarni avlodlarining sifatini baxolashni, bonitirovka o'tkazishga va naslchilik ishlarini yuritishni rejalashtirishni va samaradorligi yuzasidan ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqi. –T.: “O'zbekiston” NMIU, 2016. – 56 b.
2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza 2016 yil 7 dekabr. – T.: “O'zbekiston” NMIU, 2016. – 48 b.
3. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: “O'zbekiston” NMIU, 2017. – 488 b.
4. SAPP JAN «Genesis: The Evolution of Biology». Oxford University Press, USA. 2003, USA.
5. P.S.Sobirov, A.K.Kaxarov, S.D.Dustkulov - Chorva mollarini urchitish. T. 2003
6. P.S.Sobirov, A.K.Kaxarov, S.D.Dustkulov – Genetikadan amaliy mashg'ulotlar. Samarqand. 2001. 162 b.
7. U.N.Nosirov, G.U.Nosirov, T.U.Nosirov – Chorvachilikda klassik va zamonaviy seleksiya usullari. Toshkent. 2008.
8. P.S.Sobirov, S.D.Dustkulov. Genetika asoslari va chorva mollarini urchitish. Toshkent. 1989.
9. Юсупов С.Ю. «Овцы и козы Узбекистана». Учебное пособие. Ташкент “Мехнат” 2002.
10. Djasimov F., SHOymurodov N.T. “Qo'ychilik va echkichilik fanidan amaliy mashg'ulotlar” O'quv qo'llanma. Toshkent 2015.
11. Do'stqulov S. va boshqalar. Chorva hayvonlarini urchitish. T., “Mehnat”, 1993.
12. Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Xushvaqtoev A. “Genetika va biotexnologiya asoslari” Darslik. Toshkent. 2015. 339 b.
13. Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Do'stqulov S. “Genetikadan amaliy mashg'ulotlar” Darslik Samarqand 2002. 162 b
14. Ikromov T.X., Sattarov N.E. Umumiy zootexniya. T., “Mehnat”, 2002.
15. Хамрақулов Р, Қарибаев К. Қишлоқ хўжалик ҳайвонларини озиқлантириш. Дарслик. Тошкент. “Мехнат”, 1999 йил.
16. Durst L., Vittman M. Qishloq xo'jaligi hayvonlarni oziqlantirish. Darslik. Urganch, 2010 yil.
17. Yaxyayev B., Haydarov B. Hayvonlarni oziqlantirish fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. O'quv qo'llanma. “Ta'lim texnologiyalari”. Toshkent. 2019 yil.
18. Аширов М.Э. Сутдор қорамоллар селекцияси. Монография. Тошкент, Наврўз – 2017 йил.

19. Тўрақулов З.Т., Абдирасулов А., Ибрагимов Ю. Қорамолчиликдан амалий машғулотлар. Ўқув қўлланма. Самарқанд. СамҚХИ – 1996 йил.
20. Макарец Н.Г. Технология производства и переработки животноводческой продукции. Учебное пособие. Москва, Манускрипт – 2005 год.
21. Maqsudov I. Sutchilik ishi. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, ToshDAU tahririyat-nashriyoti – 2014 yil.
22. Maqsudov I., Amirov Sh.Q. Sutchilik fanidan laboratoriya mashg‘ulotlarini o‘tkazish uchun uslubiy qo‘llanma. Samarqand - 2008.
23. Юсупов С.Ю. «Овцы и козы Узбекистана». Учебное пособие. Ташкент “Мехнат” 2002.
24. Djasimov F., SHOymurodov N.T. “Qo‘ychilik va echkichilik fanidan amaliy mashg‘ulotlar” O‘quv qo‘llanma. Toshkent 2015.
25. Do‘stqulov S. va boshqalar. Chorva hayvonlarini urchitish. T., “Mehnat”, 1993.
26. Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Xushvaqtoev A. “Genetika va biotexnologiya asoslari” Darslik. Toshkent. 2015. 339 b.
27. Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Do‘stqulov S. “Genetikadan amaliy mashg‘ulotlar” Darslik Samarqand 2002. 162 b
28. Ikromov T.X., Sattarov N.E. Umumiy zootexniya. T., “Mehnat”, 2002.
29. Хамрақулов Р, Қарибаев К. Қишлоқ хўжалик ҳайвонларини озиқлантириш. Дарслик. Тошкент. “Мехнат”, 1999 йил.
30. Durst L., Vittman M. Qishloq xo‘jaligi hayvonlarni oziqlantirish. Darslik. Urganch, 2010 yil.
31. Yaxuyayev B., Haydarov B. Hayvonlarni oziqlantirish fanidan amaliy va laboratoriya mashg‘ulotlari. O‘quv qo‘llanma. “Ta‘lim texnologiyalari”. Toshkent. 2019 yil.
32. Понамарев С.В., Грозеску Ю.Н., Бахарева А.А. Корма и кормление рыб в аквакультуре. Методическое пособие. Моркнига, 2013 год
33. Макарец Н.Г. Кормление сельскохозяйственных животных. Ноосфера. Калуга 2012.
34. Ерохин А.И. и другие. «Овцеводство» Москва 2014.
35. Зелинский Г.Г. «Козеводство» М. Агропромиздат 1991.
36. Фисинин Г.А. Тартадян «Промышленное птицеводство» М. «Колос», 1990
37. Islomxo‘jaev S., Boboev K., G‘ulomov K. «Parrandachilikdan amaliy mashg‘ulotlar» T. «O‘zbekiston», 1996